

نقاشی قهوه‌خانه: خاطرات کاظم دارابی

۴ صفحه ۹۶۸ ■ انتشارات سوره مهر

کتاب حاضر در بردارنده خاطرات یکی از متهمان اصلی ماجرای رستوران میکونوس، است که از منظر و دیدگاه او روایت می‌شود و بسیاری از ابهامات را در خصوص این ماجرا برطرف می‌کند. در پی این عملیات چهار نفر از اعضای حزب دموکرات کردستان ایران از جمله رهبر حزب کشته می‌شوند و این حادثه به یکی از جنجالی‌ترین پرونده‌های تاریخ قضایی آلمان تبدیل می‌شود.

شب‌های بی‌مهتاب

۵ صفحه ۲۶۰ ■ انتشارات سوره مهر

کتاب شب‌های بی‌مهتاب مجموعه خاطراتی است که سرهنگ شهاب‌الدین شهبازی آن را در باره ۱۰ سال اسارت خود در کشور عراق و آزار و اذیت‌های آنان نسبت به ایرانیان نوشته است. این مجموعه توسط محسن کاظمی گردآوری شده است. شهبازی که در اردوگاه‌های مختلفی بوده و طی مدت طولانی اسارتش با بسیاری از اسرای ایرانی هم برخورد و آشنایی داشته است، تحلیل‌هایی از اتفاقات دوره اسارت دارد.

یادداشت‌های سفر

۶ صفحه ۳۰۶ ■ انتشارات سوره مهر

صیاد شیرازی هیاتی را با نام «معارف جنگ» ایجاد کرد تا خاطرات و مطالب رزمندگان اسلام را در مأموریت‌های میدانی و تحقیقاتی در صحنه‌ها، مناطق عملیاتی و عوارض باقی‌مانده از جبهه‌های جنگ، ضبط و ثبت کند. محسن کاظمی که در سال ۱۳۷۴ به عنوان وقایع‌نگار همراه هیات یادشده بود، به گفته خودش تمامی لحظات و دقایق افراد را با تکنیک نشان‌گذاری و تندنویسی در مکان‌هایی که حاضر بوده، ثبت کرده است.

راوی می‌توانیم شخصیت مأمورین ساواک، نحوه رفتار آنها با زندانیان و سختی‌هایی که راوی تحمل کرده را ادراک کنیم. گویاسازی مناسب و متناسب با متن از ویژگی‌های این اثر است. متأسفانه در کتاب‌هایی که با نام تاریخ شفاهی تولید شده‌اند، افسراط و تفریط چشمگیری در معرفی اماکن، شخصیت‌ها، وقایع و سایر مطالب وجود دارد. در برخی کتاب‌ها با توضیحات چند صفحه‌ای برای واژه‌هایی که اصلاً لازم نیست، حاشیه بر متن غلبه کرده است و از سوی دیگر در برخی کتاب‌های مورد اشاره حتی ضروری‌ترین موارد لازم برای معرفی در پانوشست مغفول مانده است. در مجموع با اینکه کتاب‌هایی که در قالب خاص تاریخ‌نگاری به جریان‌شناسی گروه‌های مبارزاتی قبل از انقلاب می‌پردازند، کم نیست اما ویژگی کتاب خاطرات عزت شاهی این است که با روایتی خاطره‌گونه و در بستر اتفاقاتی جذاب این اطلاعات را ارائه می‌کند و همین امر هم موجب خوش‌خوان شدن کتاب شده است.

واقعیت این است که خواندن داستان عزت شاهی و شکنجه‌هایی که در کمیته مشترک شده است، مورا بر تن آدم سیخ می‌کند. اما هنر کتاب تنها نشان دادن شقاوت ساواکی‌ها نیست. نکته مهمی که در این کتاب وجود دارد و در خلال خاطره‌ها به چشم می‌خورد، اطلاعات دقیقی است که از سازمان‌های مبارز قبل از انقلاب داده می‌شود. ارتباط عزت شاهی با سازمان‌های مبارز به‌ویژه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حشر و نشر او با طیف‌های مختلفی از مبارزان مخصوصاً در دوره زندان موجب شده است تا اطلاعات ناب و دست‌پاچه اولی در کتاب دیده شود. از سوی دیگر عزت‌الله شاهی اگر چه گنجینه‌ای از خاطرات دوران مبارزه با رژیم پهلوی دارد و بخشی از آن را در کتاب خاطراتش منتشر کرده اما گستره حضورش در مبارزه با دستگاه پهلوی به قدری است که می‌تواند درباره هر یک از شخصیت‌های انقلاب و دوران مبارزه خاطرات ناگفته تعریف کند. او که در دوران بازداشت و شکنجه سه بار تا خودکشی پیش رفت و شکنجه شدن‌هایش بین مبارزین ضرب‌المثل است، پس از انتشار کتابش نیز به بیان خاطرات ناگفته‌ای در گفت‌وگو با خبرنگاری‌ها و پایگاه‌های اینترنتی پرداخته است. هر چند خواندن کتابش تجربه‌ای بی‌نظیر است. شاید بهترین جمله‌ای که بتوان درباره کتاب گفت، از زبان مقام معظم رهبری باشد که پس از خواندن کتاب گفته بودند این کتاب همانند شهری است که تازه از زیر آوار بیرون کشیده شده است.

عزت شاهی فعالیت مسلحانه خود را از جشن‌های تاج‌گذاری در آبان ۴۶ آغاز می‌کند و طاق نصرت‌ها را به آتش می‌کشد. اما به دلیل اهمیت بالایی که برای آگاهی و مسائل ایدئولوژیک قائل بود و ضعف در این مسائل را در گروه می‌دید، به فعالیت‌های ایدئولوژیک نیز روی می‌آورد. در سال ۴۹ در جریان بازی‌های آسیایی فوتبال، بازی آخر با رژیم صهیونیستی بود، از آنجایی که در همان ایام مسجدالاقصی به آتش کشیده شده بود، روح مردم از این اتفاق جریحه‌دار شده بود؛ بعد از اتمام بازی اتوبوس‌هایی از طرف حکومت تعبیه شده بود تا مردم را سریعاً پس از بازی پراکنده کنند، آن‌ها را پنجر می‌کنند و مردم پیاده در خیابان به راه می‌افتند و در همین مسیر، بین مردم فعالیت مسلحانه خود را ضد پلیس عملی کرده و دفتر هواپیمایی ال.عال (متعلق به صهیونیست‌ها) را منفجر می‌کنند

صهیونیست‌ها) را منفجر می‌کنند. فرارهای عزت شاهی پس از توزیع اعلامیه‌های تند آیت‌الله سعیدی و عدم حمایت افراد مشهور در جهت مخالفت با سرمایه‌گذاری آمریکایی‌ها در ایران شروع می‌شود که با زیرکی تمام در حین انتقال به ماشین، از دست مأمورین ساواک فرار می‌کند. به اراک و شمال فرار می‌کند. دوستانش بعد از فرار او که از رادیو بغداد (رادیو میهن پرستان) پخش شده بود، همه فعالیت‌ها را به گردن او می‌انداختند و پرونده قطوری از آتش زدن طاق نصرت‌ها و توزیع اعلامیه‌ها و انفجار دفتر ال.عال درست کرده بودند و جالب آنکه همه افراد مرتبط با عملیات ال.عال غیر از عزت شاهی دستگیر شده بودند.

کتاب خاطرات عزت شاهی به عنوان یک کتاب مبتنی بر تاریخ‌نگاری شفاهی دارای ویژگی‌هایی مهم است که آن را از دیگر خاطرات مبارزان دوران انقلاب جدا می‌کند. از یک سو کتاب عزت شاهی تاریخ شفاهی «شخص‌محور» است. گرچه سوالات از متن حذف شده‌اند، اما از روایت تدوین شده، می‌توان به سوالات پی برد. از سویی با پژوهش به معنی واقعی کلمه، محسن کاظمی این موضوع فردمحور را در کانال تاریخ شفاهی موضوع‌محور قرار داده است و این‌گونه است که این کتاب ارزشمند نه تنها قسمتی از تاریخ انقلاب اسلامی، بلکه تاریخ مبارزات گروه‌های مختلف سیاسی را در دو دهه به تصویر کشیده است. از سوی دیگر کتاب خاطرات عزت شاهی به لحاظ بهره‌مندی از منابع و استنادات بسیار غنی است. محقق از هر منبع ممکن مانند اسناد، مطبوعات، مصاحبه‌ها، کتب، جزوات سیاسی، اعلامیه‌ها، و حتی سنگ‌نبشته قبر به نحو مطلوب استفاده کرده است. اما برجسته‌ترین امتیاز کتاب خاطرات عزت شاهی، نثر آن است. این نثر روان، ساده، بی‌تکلف و واقعی خواننده را تا آخر کتاب با خود همراه می‌کند. این نثر صداقت راوی و تدوین‌گر در بیان موضوعات را نشان می‌دهد. در متن کتاب و در موقعیت‌های مختلف با استفاده از فضا‌سازی‌های مناسب، خواننده می‌تواند شرایطی که خاطرات در آن به وقوع پیوسته و افراد کنش‌گر در صحنه را ادراک کند. به عنوان مثال این پاراگراف را بخوانید: «اتاق شماره ۲۲ کمی شیب داشت و کف آن خیس بود. مرا که لخت مادرزاد بودم کف اتاق نشان‌دهنده و گفتند: بنویس. من دو زانو نشستم و با یک دستم ستر عورت کردم و با دست دیگرم خودکار را گرفته بودم. از زور سرما دندان‌هایم به هم می‌سایید. از دماغ و دهانم بخار بلند می‌شد. دست و بدنم می‌لرزید. نمی‌توانستم چیزی بنویسم. سرما در بدنم رسوخ کرده به مغز استخوانم رسیده بود. با لرز و بریده‌بریده گفتم: نمی‌توانم بنویسم...» در این پاراگراف با استفاده از جملات کوتاه چندکلمه‌ای و توصیف وضعیت فیزیکی اتاق مورد اشاره، پوشش و شرایط جسمی

